

Minister Klimatu i Środowiska

DLŁ-WN.050.6.2025.KK
3669140.14680398.11845515
Warszawa, 25-03-2025

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na zapytanie Posłanki Barbary Bartuś z dnia 24 lutego 2025 r. w sprawie zwrotów nieruchomości Skarbu Państwa będących w zarządzie Nadleśnictwa Łosie i płynących z tego tytułu zagrożeń dla istnienia lasów na terenie pow. gorlickiego, K10ZAP2233, uprzejmie informuję co następuje.

Ad. 1. Ile postępowań dotyczących wniosków o stwierdzenie nieważności orzeczeń Prezydiów Powiatowych Rad Narodowych wydanych na podstawie dekretu z dnia 27 lipca 1949 r. o przejęciu na własność Państwa nie pozostających w faktycznym władaniu właścicieli nieruchomości ziemskich położonych w niektórych powiatach województwa białostockiego, lubelskiego, rzeszowskiego i krakowskiego (Dz. U. Nr 46, poz. 339) (zm. Dz.U. 1958 Nr 17, poz. 71) oraz na podstawie dekretu z dnia 5 września 1947 r. o przejściu na własność Państwa mienia pozostawionego po osobach przesiedlonych do ZSRR dotyczących nieruchomości Skarbu Państwa będących w zarządzie Nadleśnictwa Łosie zakończyło się stwierdzeniem nieważności orzeczenia? Czy Nadleśnictwo Łosie było stroną w postępowaniu administracyjnym toczącym się przed Wojewodą Małopolskim? Czy były składane odwołania przez Nadleśnictwo Łosie?

Wobec nieruchomości znajdujących się na terenie Nadleśnictwa Łosie, 85 postępowań zakończyło się stwierdzeniem nieważności Orzeczenia Prezydiów Powiatowych Rad Narodowych (dalej: PPRN) w Gorlicach. Pierwotnie, postępowania te prowadzone były bez udziału Nadleśnictwa. Następnie wdrożono procedurę wznowieniową z uwagi na ich wadliwość, która powstała wskutek nieuwzględnienia Lasów Państwowych jako strony postępowania. Ostatecznym stwierdzeniem nieważności Orzeczenia PPRN w Gorlicach zakończyło się 70 spraw, względem których nie zastosowano procedury wznowienia postępowania, co według wiedzy Nadleśnictwa, w części podlegało weryfikacji Prokuratury, skutkującej składaniem sprzeciwów od zapadłych tego typu rozstrzygnięć.

W tym miejscu warto jednak dodać, że w celu precyzyjnego ustalenia dokładnej liczby toczących się postępowań administracyjnych, należy zwrócić się do Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego z uwagi na to, że nadal mogą trwać czynności wyjaśniające, mające na celu ustalenie wszystkich stron tych postępowań. Aktualnie, w przypadku otrzymania roszczenia

o zwrot tzw. lasu łemkowskiego, Nadleśnictwo każdorazowo zwraca się z zapytaniem do Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego, czy w stosunku do poprzednika prawnego Wnioskodawcy toczy się postępowanie – otrzymując przy tym najczęściej odpowiedź twierdzącą.

Ponadto, gdy Nadleśnictwo powzięło informację o toczącym się lub zakończonym postępowaniu administracyjnym (w wyniku prowadzonego postępowania cywilnego przed sądem lub otrzymanego wniosku o wstrzymanie cięć, itp.) każdorazowo składało odwołanie od niekorzystnej dla interesu Skarbu Państwa decyzji administracyjnej, która w ocenie Nadleśnictwa była obciążona wadą prawną (brak przymiotu strony). Z powyższych powodów powierzchnia roszczeń względem gruntów objętych trwającymi/zakończonymi postępowaniami administracyjnymi jest na obecnym etapie trudna do oszacowania przez Nadleśnictwo, ale może ona obejmować obszar nawet 5000 ha lasów.

Podejmowane przez Nadleśnictwo Łosie starania z zakresu uzyskania pełnej informacji o liczbie toczących się lub zakończonych postępowań w Małopolskim Urzędzie Wojewódzkim początkowo zakończyły się niepowodzeniem, gdyż wystąpienie zostało wówczas ocenione przez urząd jako leżące w interesie prywatnym, a nie publicznym cyt.: „(...) celem Wnioskodawcy jest uzyskanie informacji w jego prywatnej sprawie, służącej jego prywatnym, partykularnym subiektywnym interesom”. Sytuacja ta zmieniła się po roku 2021 r., kiedy to Małopolski Urząd Wojewódzki w Krakowie zaczął informować Nadleśnictwo o wszczętych postępowaniach administracyjnych.

Ad. 2. Proszę podać w rozbiciu na poszczególne lata, począwszy od roku 2009, komu sądy powszechne dokonały zwrotu, co było podstawą prawną do zwrotu oraz jaka była powierzchnia zwracanych nieruchomości?

Zwrot nieruchomości na terenie Nadleśnictwa Łosie w rozbiciu na poszczególne lata (w tym grunty podlegające wykupom przez Nadleśnictwo), przedstawia poniższa tabela:

Lp.	Data (rok)	Liczba postępowań sądowych w danym roku	Podstawa utraty gruntów	Powierzchnia utraconych gruntów (ha) – zredukowana do współwłasności	Powierzchnia współwłasności całkowita (ha)	Grupa docelowa objęta zwrotem
1.	2008	1	Wyrok o uzgodnienie treści Księgi Wieczystej, decyzja administracyjna na podstawie, której uzyskano wpis wieczystoksięgowy	1,2257	0	Spadkobiercy dawnych właścicieli (przed 1947 r.)
2.	2010	2		1,9284	0	
3.	2013	2		8,6649	0	
4.	2014	7		44,5787	8,677	
5.	2015	6		19,6019	15,8116	
6.	2016	11		51,8538	12,0927	

7.	2017	18		83,8991	81,4657	
8.	2018	11		44,2977	403,8361	
9.	2019	8		67,2623	34,7437	
10.	2020	11		44,3159	202,3238	
11.	2021	7		26,6618	15,2668	
12.	2022	11		41,2429	42,6567	
13.	2023	11		57,2039	20,1455	
14.	2024	9		24,3476	27,7158	
SUMA :				517,08	864,74	

Ad. 3. Czy są lub były wznawiane postępowania jakie prowadzono administracyjnie przed Wojewodą Małopolskim na wniosek Prokuratora w sprawach, gdzie doszło już do zwrotu nieruchomości?

Względem niżej wymienionych spraw, dla których doszło już do zwrotu, były wznawiane postępowania administracyjne przez Prokuraturę (zniesienie współwłasności na rzecz Nadleśnictwa Łosie za spłatą):

- skierowano sprzeciw od decyzji SKO w Nowym Sączu, w której zniesiono współwłasność przed Sądem Rejonowym w Nowym Sączu sygn. akt I Ns 640/12;
- skierowano sprzeciw od decyzji SKO w Nowym Sączu do sprawy, w której przed Sądem Okręgowym w Nowym Sączu (apelacja) zniesiono współwłasność (III Ca 417/24 – Nadleśnictwo informowało Sąd o ww. postępowaniu wszczętym przez Prokuraturę).

Nadleśnictwo nie ma jednak pewności, czy uzyskało informację o wszystkich ewentualnych sprzeciwach/wznowieniach inicjowanych przez Prokuraturę, stąd pytanie to należałoby skierować bezpośrednio do tego organu.

Ad. 4. Ile postępowań zakończyło się wypłatą odszkodowania bądź wykupem nieruchomości na skutek wyroków sądów o zwrocie?

a) Dane dotyczące spraw zakończonych wykupem:

Lp.	Liczba spraw	Łączna wartość nabytych nieruchomości (zł)	Łączna powierzchnia nabytych nieruchomości (pow. zredukowana do współwłasności) (ha)	Łączna powierzchnia nabytych nieruchomości – ogółem (ha)	Grupa docelowa
1	44	8 731 929,63	170,22	606,45	Osoby fizyczne

b) Dane dotyczące spraw zakończonych wypłatą odszkodowania:

Lp.	Liczba spraw	Łączna wartość odszkodowania (zł)	Łączna powierzchnia (ha) objęta odszkodowaniem	Grupa docelowa
1	3	488 623,4	19,01	Parafie greckokatolickie

Ponadto udzielam odpowiedzi na poniższe pytania.

Ad. 1. Ile postępowań dotyczących zwrotu lasów „łemkowskich” na terenie Nadleśnictwa Łosie jest obecnie w toku?

Aktualnie w toku pozostaje 95 spraw cywilnych oraz 138 spraw administracyjnych (dot. spraw, w których LP uzyskały przymiotu strony). W związku z powyższym na obszarze Nadleśnictwa Łosie zidentyfikowano ok. 1 000 ha gruntów nadal objętych udokumentowanymi roszczeniami. Potencjalny rozmiar roszczeń dotąd nierozstrzygniętych, w ocenie Nadleśnictwa, może jednak obejmować powierzchnię nawet ok. 5 000 ha.

Ad. 2. Czy przez Wojewodę Małopolskiego są przyjmowane nowe wnioski o stwierdzenie nieważności orzeczeń PPRN w Gorlicach dotyczących nieruchomości Skarbu Państwa będących w zarządzie Nadleśnictwa Łosie?

W celu uzyskania odpowiedzi na powyższe pytanie, należałoby się zwrócić do Wojewody Małopolskiego, gdyż Nadleśnictwo uzyskuje wiedzę o toczącym się postępowaniu dopiero na etapie ewentualnego uznania go przez organ administracyjny za stronę postępowania.

Ad. 3. Czy były lub są prowadzone postępowania o zwrot lasów z roszczenia osób zamieszkałych na Ukrainie? A jeżeli tak, to czy sposób postępowania w ich przypadku jest w jakiś sposób różny od postępowań wszczynanych na wniosek ludności polskiej?

Tak. Do sądu kierowane są pozwy ukierunkowane na zwrot gruntów leśnych na rzecz osób narodowości ukraińskiej. Na mapę Nadleśnictwa Łosie, z uwagi na przedmiotowe udokumentowane roszczenia, wkreślono ok. 30 ha takich gruntów. Wniesione przez Pełnomocnika tych osób zawiązania do próby ugodowej przedstawiają się następująco:

- sygn. akt I Co 405/19 – 86 osób z Ukrainy skierowało roszczenie;
- sygn. akt I Co 662/19 – 34 osoby z Ukrainy skierowało roszczenie.

Przedmiotowe sprawy dotyczą relokacji części ludności łemkowskiej, realizowanej na podstawie Układów Republikańskich z 1944 r., w ramach których poprzednicy prawni powodów utracili własność, a które miały następstwa w stosunkach międzynarodowych, w tym w postaci umowy z dnia 21 lipca 1952 r. zawartej pomiędzy rządem Rzeczypospolitej Polskiej Ludowej z jednej strony i Rządem ZSRR, Rządem USRR, Rządem BSRR i Rządem

LSRR z drugiej strony – o wzajemnych rozliczeniach wynikłych z ewakuacji ludności i delimitacji polsko-radzieckiej granicy państwowej.

Sposób procedowania takich postępowań sądowych w Nadleśnictwie nie różni się od innych dotyczących roszczeń, tj.:

- 1) odpowiedź na powództwo ze wskazaniem prawnych argumentów przeciwstawiających się żądaniu strony powodowej;
- 2) dla wszystkich wskreślonych w mapę gospodarczą gruntów spornych dotyczących tzw. lasów łemkowskich przyjęto zasadę ograniczania wykonania cięć do czasu ich sądowego rozstrzygnięcia (zasada ostrożności procesowej);
- 3) właściwi terytorialnie Leśniczowie zobowiązani są do bieżącego monitorowania stanu lasu w obrębie wszystkich wskazanych gruntów spornych, a w przypadkach zaistnienia okoliczności zagrożenia trwałości lasu zobowiązani są do niezwłocznego pisemnego informowania Nadleśniczego o konieczności pilnego podjęcia działań gospodarczych. Ewentualna konieczność wykonywania zabiegów gospodarczych odbywa się z poszanowaniem utrwalonych zasad (osobne ewidencjonowanie tak po stronie pożytków – pozyskanie drewna, jak i kosztów np. koszty zabiegów hodowlanych i ochronnych).

Ad. 4. Czy istnieje obawa, że Nadleśnictwo Łosie będzie zmuszone dokonywać jeszcze zwrotów nieruchomości?

Mając na względzie prawdopodobny negatywny dla stanu posiadania skutek rozstrzygnięcia dużej części trwających wciąż postępowań administracyjnych i cywilnych, istnieje obawa, że dokonanie zwrotu (lub odkupu) kolejnych nieruchomości leśnych stanie się koniecznością. Należy przy tym podkreślić, że utrata własności nieruchomości każdorazowo wynika z konieczności realizacji prawomocnych wyroków sądów, które w dużej części podlegały wnioskowi kierowanemu do Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej celem składania skarg do Sądu Najwyższego, ewentualnie do Prokuratury w celu podjęcia przewidzianych prawem środków do wzruszenia zapadłego orzeczenia. To od wyniku rozstrzygnięć sądów zależy zarówno aktualny, jak i potencjalny rozmiar roszczeń (nawet ok. 5 000 ha). Aktualnie do Nadleśnictwa Łosie systematycznie wpływają sprawy dotyczące wydania, zapłaty bądź też bezumownego korzystania z nieruchomości obejmujących tzw. lasy łemkowskie.

Ad. 5. Jakie działania planowane są w celu zapobieżenia dalszym zwrotom, które mogłyby stanowić nieuzasadnione uszczuplenie zasobów leśnych w zarządzie Nadleśnictwa Łosie – Lasy Państwowe?

Nadleśnictwo Łosie podejmuje ciągłe działania mające na celu zapobieżenie uszczuplaniu zasobów leśnych pozostających w stanie posiadania Lasów Państwowych. Odbywa się to zarówno poprzez aktywną linię obrony realizowaną przez profesjonalnego pełnomocnika we wszystkich trwających postępowaniach, jak również poprzez kierowanie do Prokuratury Generalnej RP wniosków o kierowanie skarg do Sądu Najwyższego względem przegrywanych spraw cywilnych. Aktualnie brak jest jednak skutecznych instrumentów prawnych, które w ocenie Nadleśnictwa mogłyby zablokować dalsze zwroty nieruchomości – tzw. lasów łemkowskich.

W sprawach dotyczących roszczeń ludności łemkowskiej o zwrot mienia pozostawionego na terenach Beskidu Niskiego pojawia się jednak okoliczność z zakresu mienia zamienneo, które często było nadawane za nieruchomości pozostawione. Nadleśnictwo podejmuje w tym zakresie działania mające na celu zapobieganie bezpodstawnemu wzbogaceniu się kosztem Skarb Państwa:

- podejmowane są próby uzyskania rozliczeń ze Skarbem Państwa z gospodarstw otrzymywanych przez występujących o zwroty lasów jako mienie zamienne (na tzw. Ziemiach Odzyskanych), gdyż niejednokrotnie ich aktualna wartość przewyższa wartość indywidualnego mienia znacjonalizowanego, tj. pozostawionego na obszarze Beskidu Niskiego i przejętego przez Skarb Państwa. Dotąd brak jest jednak rozstrzygnięć sądów, które utwierdziłyby Nadleśnictwo w słuszności przedmiotowego zarzutu;
- w sprawach o wydanie, kierowanie żądań zwrotów nakładów poniesionych przez Nadleśnictwo na grunt objęty powództwem, których konsekwencją było powstanie na przejmowanych gruntach (najczęściej o charakterze rolnym) wartościowego lasu, prowadzonego zgodnie z zasadami prawidłowej gospodarki leśnej i jego utrzymanie aż do chwili obecnej. Niewątpliwie nakłady te zwiększą wartość przedmiotowych nieruchomości, a z racji tego, że zostały dokonane przez Nadleśnictwo, to w przypadku ich niepodniesienia przy wzajemnych rozliczeniach, prowadziłyby to do nieuprawnionego wzbogacenia kosztem Skarbu Państwa;
- Nadleśnictwo czyni także ciągłe starania, aby dotrzeć do kolejnych dokumentów związanych z przesiedleniami na podstawie ówczesnych dekretych do wielu instytucji państwowych, takich jak: Archiwa Państwowe, odziały IPN, Urzędy Gmin, Urzędy Miasta, Starostwa Powiatowe, a w razie konieczności zleca wykonywanie specjalistycznych opinii geodezyjnych;
- dla wszystkich spraw dokonywana jest analiza pod kątem możliwości podniesienia zarzutu zasiedzenia (dla spraw o uzgodnienie treści Księgi Wieczystej), jak i złożenia wniosku nieprocesowego o stwierdzenie zasiedzenia przedmiotowych nieruchomości (po prawomocnym i niekorzystnym dla Skarbu Państwa zakończeniu postępowań o uzgodnienie treści Księgi Wieczystej). Działania te jednak dla spraw zainicjowanych przed dniem 31 grudnia 2019 r. są nieskuteczne.

Mając na względzie powyższe, w opinii Nadleśnictwa istnieje obawa, że postępowania administracyjne dotyczące spraw tzw. lasów łemkowskich, procedowane przed Wojewodą przed dniem 31 grudnia 2019 r., które są obecnie umarzane, będą mogły zostać wzruszone po ewentualnej nowelizacji przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego.

Ponadto, w orzecznictwie Sądu Najwyższego niejednolicie rozstrzygana jest kwestia dokonywania oceny, czy wniosek o zawezwanie do próby ugodowej, zgodnie z jego funkcją, jest czynnością procesową, która zmierza do podjęcia próby ugodowej, czy też ma on na celu wyłącznie uzyskanie skutku przerwy biegu przedawnienia.

Konkludując wskazać także należy, że sprawy dotyczące roszczeń o tzw. lasy łemkowskie charakteryzują się dynamicznością zachodzących zmian, stąd przywołane powyżej dane wymagają ciągłej aktualizacji.

Z wyrazami szacunku

Z up. Ministra

Mikołaj Dorożala
Podsekretarz Stanu
Ministerstwo Klimatu i Środowiska
/ – podpisany cyfrowo/